

Obsah:

Eucharistie a růst v sjednocení s Bohem (1. část)	1
<i>Paul Menting</i>	
Nová blahoslavená z rodiny Karmelu:	
bl. Maria Crocifissa Curcio (1877–1957)	5
Alžběta od Nejsvětější Trojice – prorokyně pro dnešní dobu (dokončení)	8
<i>Kardinál Albert Florent Augustin Decourtray</i>	
O duchovním manželství a dvojím duchovním rození a potomstvu	10
<i>Sv. Bernard z Clairvaux</i>	
Poznámky ke karmelitánské řeholi (10. část)	12
<i>(Podle P. Keese Waaijmana, O.Carm.)</i>	
V Panně Marii máme mateřské zázemí	16
<i>P. Gorazd Cetkovský, O.Carm.</i>	

Eucharistie a růst v sjednocení s Bohem**Karmelitánská spiritualita****jako cesta k hlubšímu prožívání liturgie (1. část)***Paul Menting***Úvod**

Eucharistie je svátostí jednoty Boha a člověka. Tuto jednotu nelze chápat staticky jako nějaké neměnné spojení, nezávislé na aktuálním vztahu mezi Bohem a člověkem, nýbrž musíme ji skrze slavení liturgických obřadů a v hloubce zkušenosti, která se nám tím otvírá, vždy znovu hledat a nalézat jakožto communio prohloubené a dál se prohlubující.* Karmelitáni se vyznačují dlouhou tradicí co do hledání toho, jak vstoupit do zkušenosti jednoty s Bohem, jak tuto jednotu opatrovat a chránit, jak ji činit plodnou pro celý svůj život. Rádi přitom sahají po textu biblické Písni písní, která lépe než jakákoli jiná kniha Bible vyjadřuje a opisuje to, co se v jednotě lásky (člověka) s Bohem odehrává. A nakolik se tím může prohloubit také liturgické prožívání eucharistie, to má být předmětem tohoto článku.

Karmelitánský řád vznikl na konci 12. století v pohoří Karmel. Zanícení křesťané, kteří přišli spolu s křížovými výpravami, zůstali ve Svaté zemi a začali tam žít řeholním životem. V pohoří Karmel, jež tehdy bylo osamělou a pustou končinou, našli vynikající místo pro Bohu zasvěcený poustevnícký život. V polovině 13. století se však ono místo stalo kvůli nájezdům muslimů příliš nebezpečným, a tak se bratři, kteří mezitím dostali vlastní řeholi, přestěhovali zpět do Evropy. Pozměnili svůj způsob života a stali se řádem žebravým, podobně jako jím jsou dominikáni, františkáni nebo augustiniáni-eremité.

* Původní název článku: Rostoucí communio v eucharistii, v němčině: Wachsende Communio in der Eucharistie, in: Carmelus 45 (1998), sv. 1, Edizioni carmelitane, Roma, str. 73–89.

Přesto však vliv ideálů jak otců pouště, tak žebravých řádů nevystihuje ještě spiritualitu karmelitánů dostatečně. Spolu např. s cisterciáky a bekyněmi mají totiž karmelitáni své místo ještě i v proudu tradice tzv. milostné mystiky.* Tato tradice tvořila půdu pro vznik eucharistické zbožnosti, jež na svém vrcholu vedla k tomu, že v r. 1264 byla zavedena nová liturgická slavnost, totiž svátek Božího Těla (na druhý čtvrtek po Letnicích).

V tradici milostné mystiky hrála biblická Píseň písní vždy velkou roli. Nebylo samozřejmé, že tato kniha získala takové postavení. Uvažme, že v 1. století po Kristu vyvstaly v židovských kruzích pochybnosti a spory o tom, zda do Písma patří. Tyto pochyby pak ovšem v závěrečné fázi kodifikace tenachu (našeho Starého zákona) byly – s odvoláním na tradici – zamítnuty. Část náboženských autorit tehdy Píseň písní podezřívala, že popisuje „jen“ lásku mezi mužem a ženou. Židovští a křesťanští mystikové naproti tomu vždy věděli, že tato kniha není jen výrazem lidské lásky, nýbrž že ozřejmuje lásku mezi Bohem a člověkem. Milostná píseň o lásce mezi mužem a ženou opěvuje také lásku mezi Bohem a do Boha zamilovaným člověkem. Ženy a muži, kteří představují onu tradici milostné mystiky, na toto přesvědčení navázali a učinili Píseň písní vodítkem pro své přemítání a kázání o lásce k Bohu. Jejich život zcela zněl Písní písní a tento hlas lásky mezi Bohem a člověkem byl potom také nosným tónem jejich liturgie.

V tomto článku byl chtěl nejprve ukázat, jak karmelitky a karmelitáni Píseň písní rozuměli. Byla pro ně takřka učebnicí pro pochopení a zakoušení lásky mezi Bohem a člověkem. Mnoho sester a bratří blahoslavené Panny z hory Karmel se Písní písní nechalo inspirovat k jejich vlastním výpovědím o lásce. Musím se zde omezit na výběr jen několika textů z velkého pokladu karmelitánské literatury o Píseň písní. Ty bych chtěl krátce trochu vysvětlit.

Potom bych rád vyložil, že karmelští mystikové slavili v liturgii právě tento božský vztah lásky, který našli předobrazem v biblické Píseň písní. Také přitom se odvolám na texty z karmelitánské tradice.

Růst jeden druhému vstříc

Láska dává lidem vstřícnost. Stanou-li se dva lidé partnery v lásce, rostou oba k jednotě. Bible to formuluje takto: „Proto opustí muž svého otce i matku a přilne ke své ženě a stanou se jedním tělem“ (Gen 2, 24 – ekum. překlad). Zde se – v tomto případě muži – vysvětluje, že jako partner v lásce se musí zříci svého zaběhnutého života v dosavadní rodině, aby zcela přilnul ke své ženě. V době Starého zákona znamenala rodina mnohem víc než dnes. Rodina byla důležitá nejen v sociálním ohledu, nýbrž byla také základnou vzdělání a hospodářských možností. Opustit rodinu znamenalo opustit všechno, co bylo člověku důvěrné. Bible chce říci: aby

* Německy: die Minnemystik. Jejímí nejslavnějšími představitelkami jsou bekyně Hadewijch († kolem r. 1250) a cisterciáčka sv. Mechtilda Magdeburská († kolem 1290). Autor doporučuje k tomuto tématu tuto literaturu: B. Borchert, *Mystik*, Königstein 1994, str. 109–120, a P. Dinzelsbacher (Hg.), *Wörterbuch der Mystik*, Stuttgart 1989, heslo: „Liebe“, str. 323–326. Spis sv. Mechtildy „Tekoucí světlo božství“ vyšel v českém překladu v roce 1920 ve Staré Říši a několikrát ho cituje J. Hlouček ve své *Minutěnce*.

člověk začal život lásky a dospěl k jednotě (se svým partnerem), musí vše staré a blízké nechat za sebou a zcela se zaměřit toho, s nímž jej láska pojí.

U lásky mezi Bohem a člověkem tomu není jinak. Apoštolové také opustili všechno, aby následovali Ježíše a zůstali v jeho lásce. Když byli povoláni, opustili svoje rodiny a své existenční možnosti a následovali Krista. „Řekl jim: „Pojďte za mnou, a udělám z vás rybáře lidí.“ Oni hned nechali sítě a následovali ho. A jak šel odtamtud dál, uviděl jiné dva bratry – Zebedeova syna Jakuba a jeho bratra Jana, jak na lodi se svým otcem Zebedeem spravují sítě. A povolal je. Oni hned nechali loď i otce a následovali ho“ (Mt 4, 19–22).

Ve srovnání s pravou láskou bledne všechno ostatní, co jinak život ještě může nabídnout. Jen ten, kdo to také hluboce cítí, se může odevzdat přitažlivé síle Ježíšova pozvání k lásce. Ale ani potom není snadné opustit své bydlo. To, co má člověk svého, mu dává pocit jistoty, vzdoruje to přitažlivé síle druhého. Teprve když se člověk kvůli tomu, koho miluje, zřekne sebe sama, může požívat plodů lásky. Proto Ježíš řekl: „Každý, kdo opustil domy nebo bratry nebo sestry nebo otce nebo matku nebo děti nebo pole kvůli mně, dostane stokrát víc a za podíl bude mít život věčný“ (Mt 19, 29).

Kdo chce získat lásku, musí překročit práh vlastního já a vydat se k druhému. Pokud jde o lásku k Bohu, Ježíš to formuluje ještě jadrněji: „Kdo chce jít za mnou, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mě! Neboť kdo by chtěl svůj život zachránit, ztratí ho; kdo však svůj život pro mne ztratí, nalezne ho“ (Mt 16, 24–25).

Tak nesmlouvavě změnit své životní zaměření se nám nepodaří jedním rozhodnutím vůle. Spíše je k tomu nutný celoživotní proces, při kterém člověk stále znovu a znovu vychází ze své zabydlenosti a vzdává se toho, co již zná a čeho dosáhl. A jen pokud každý tento krok spoluvytváří láska k Bohu, stane se nakonec z mnoha malých začátků a drobných vykročení jeden velký pohyb lásky, proud lásky, který všechno strhne s sebou.

Cvič se v mých příkázáních a radách. Zaháněj nejen neočištěné myšlenky a sobecké žádosti, nespojitelné s láskou ke mně, ale varuj se také všeho, co by mohlo tvou lásku ke mně (i jen) oslabovat a dusit. Dbej na to, co lásku ke mně posiluje a co pomáhá milovat mě láskou dokonalejší a bez překážek. Až jednou budeš se mnou takto vroucně spojen, až v tobě nebude vyvstávat žádná jednotlivá touha, která této lásce neodpovídá nebo jí překáží, tehdy začínáš milovat dokonale *celým srdcem* a být *skrytý v Kerith*, v lásce.

Kniha o založení prvních mnichů je jeden z nejranějších spisů karmelitánské tradice. Sestavil ji mezi lety 1370 až 1390 pravděpodobně Filip Ribot. Jejím záměrem je na jedné straně vysvětlit původ a dějiny vzniku karmelitánského řádu a na druhé straně uvádět čtenáře, mladé karmelitány, do duchovního života. Podle autora pochází karmelitánský řád od proroka Eliáše, který se skryl u potoka Kerith (srov. 1 Král 17 – 2 Král 1). Eliášův příběh lze výborně spojit s ideálem duchovního života v Karmelu: být přetvořen v božskou lásku. Autor knihy, který psal latinsky, použil slovní hříčku se jménem Kerith – spojil je s latinským slovem „caritas“ (čteno „karitas“),

* Kniha o založení prvních mnichů, kap. 7; citováno volněji podle něm. překladu in: Buch der Mönche, Verlagsgesellschaft Kaffke, München, 1980, str. 48.

jež znamená: láska. Když Bůh Eliáš ukládá, aby se skryl u potoka Kerith (1 Král 17, 3), vykládá to *Kniha o založení prvních mnichů* ve smyslu: vejít v božskou lásku. Eliáš poté, co se mu Hospodin zjevil, nesetřval v pasivitě, naopak: odebral se do pouště a došel tam k potoku Kerith. Na tento příběh navazuje kniha v přesvědčení, že mladý mnich musí udělat velmi mnoho, aby vytvořil prostor pro lásku. Je třeba uspořádat život podle mnoha přikázání a rad, vystříhat se dychtivých myšlenek a naruživostí. Boží přikázání a rady jsou ukazateli cesty, s jejichž pomocí se postupuje vpřed; (naopak) myšlenky a dychtění, které se zaměřují na něco jednotlivého samotného, odvádějí z cesty a je nutné se jich vzdát. Tímto dvojím úsilím má ten, kdo chce vést duchovní život, všechno rozptylující zanechat za sebou a sebrat všechny své síly v jednom jediném snažení: nesobecké, darující se lásce. Člověk má milovat s nerozdělenou pozorností, celým svým srdcem a celou svou duší, aniž by si chtěl něco ponechat pro sebe.

Taková jednota se sebou samým, se všemi svými silami a tužbami je předpokladem pro to, aby byl člověk schopen lásky a tím jednoty s druhým. *Marie Magdaléna de Pazzi* (1566–1607) popisuje, co se děje, když tento první krok je udělán a člověk se zcela skryje v lásce:

Když jsem přijala svaté přijímání, viděla jsem Ježíše úplně naplněného láskou. Zdálo se, že mě chce škádlit, a sladce ke mně promluvil. Vedli jsme rozhovor plný lásky: Volal jsem tě, a neodpověděla jsi mi (srov. Pís 5, 6). A já mu odvětila: Hledala jsem tě, a nenalezla jsem tě. On řekl: Volal jsem tě, má holubice, a neodpověděla jsi mi. A já mu odvětila: Hledala jsem tě, můj nejmilejší. Toužila jsem po tobě, můj nejmilejší. Milovala jsem tě, má lásko. Hledala jsem tě, hledala tě, můj nejmilejší, a nenašla jsem tě. A má lásko, Ježíši, jehož nazývám vždy svou láskou, řekl: Ó má nevěsto, tolik jsem tě volal, a neodpověděla jsi mi! A já odvětila: Tolik jsem tě hledala, a ty ses nenechal nalézt, má lásko! Ježíši, má lásko, řekl: Víš, proč jsi mě nenalezla? Protože jsi nehledala správně. A já odvětila: Víš, má lásko, proč jsem ti neodpověděla? Protože jsi nevolal dost silně, abych tě slyšela. Ježíši, má lásko, řekl: Hledej mě správně, má nevěsto, a najdeš mě. A já řekla: Volej mě hlasitě a uslyším tě. Má lásko, Ježíši, řekl: Ty, má nevěsto, ty mě musíš hledat. A netrpělivá láskou jsem řekla: Lásko, ty víš dobře, že jsi řekl, kdo víc má, musí víc dávat. Protože ty máš víc než já, musíš ty dávat. Víš dobře, že jsi mocnější, bohatší a silnější než já, a víš také, že miluješ víc než já. Řekl jsi, že jsi pravda: když jsi to tedy řekl, lásko, řekl jsi pravdu, a je-li to pravda, musíš ty, lásko, ty něco dělat, protože jsi mocnější a silnější než já. Volej mě dost hlasitě, abych slyšela tvůj hlas. A nyní náhle on začal říkat: *Pojď, pojď, má holubice, krásko má, pojď*.^{*} A sjednotil mě zcela se sebou. A takto sjednocení vedli jsme spolu velmi sladký rozhovor, jako přítel s přítelem, avšak nevěděla bych, jak bych z něj mohla sdělit byť i to nejmenší. Ale když jsem shledávala, že jsem s ním sama tak spojená, říkala jsem často: Ó, teď jsem tě našla, má lásko, ó, teď jsem zcela uspokojena, protože jsem s tebou spojená, lásko.^{**}

* Srov. Pís 2, 13.

** Maria Magdalena de Pazzi, I quaranta giorni, in: Tutte le opere, Florencie 1980, str. 235–236.

Jak často se stane, že si lidé spolu nerozumějí! Jeden něco říká a druhý chce na to přitakat, ale slova nevyjádří ten smysl a nebo nenajdou ten správný tón. Protože Bůh a člověk jsou jeden od druhého naprosto rozdílní a takřka hovoří jiným jazykem, zdá se komunikace mezi nimi dokonce ještě obtížnější. Marie Magdaléna de Pazzi však velmi působivě zakusila, že prostřednictvím oboustranné vášnivé snahy je spojení (mezi nimi) možné. Bezprostředně poté, co složila své sliby, byla po dobu čtyřiceti dní vždy po každodenním svatém přijímání vtažena do extatického rozhovoru s Bohem.

Ve výše citovaném textu říká Kristus škádlivě, že ji volal, ale nedostal odpověď. Maria Magdaléna uvádí, že Krista hledala, ale nemohla ho nalézt. On volal, ona hledala – avšak nesetkali se. Teprve poté, co Marie Magdaléna přijala svátost, ocitli se oba jeden druhému vstříc. Tak mezi nimi mohl vzniknout láskyplný rozhovor. Vyměňovali si něžné výčitky s cílem pohnout toho druhého k tomu, aby do vztahu lásky vstoupil hlouběji. Bůh má volat hlasitěji a Marie Magdaléna má hledat lépe. Bůh chce, aby Marie Magdaléna dala všechno a beze zbytku se nasadila pro hledání jeho samotného; a Marie Magdaléna chce, aby Kristus dal všechno, když ji volá. Kristus svým škádlením provokuje Marii Magdalénu k tomu, aby své výčitky na jeho adresu ještě víc vyhrotila: protože on je mocnější než ona, musí se *on* postarat o to, aby dosáhl jeden vůči druhému naprosté vstřícnosti. Ona uznává, že on je větší než ona, a vzdává se svého vlastního nasazení, aby všechno přijala od něho. Zcela se mu otvírá a přenechává jemu, aby způsobil jednotu lásky (mezi nimi), tj. důvěruje Kristu, že může (opravdu) ji milovat, že jí může darovat svou lásku a tím že ji také může uschnout, aby ho ona ze své strany milovala právě tak. Tímto pokorným postojem Marie Magdaleny je Kristus pohnut k tomu, aby ji zřetelně – zcela a výlučně – volal k sobě a spojil ji se sebou. V tomto sjednocení lásky vedou oba vzájemný rozhovor, který je tak intimní, že nic z něj nemůže být sděleno někomu třetímu.

Z němčiny přeložila sestra Petra od Zmrtvýchvstalého, OCD.

Nová blahoslavená z rodiny Karmelu: bl. Maria Crocifissa Curcio (1877–1957)

13. listopadu 2005 byla v Římě blahorečena karmelitka Maria Crocifissa Curcio (čti: maría kročifisa kurčo). Přinášíme tedy na stránkách našeho časopisu alespoň stručnou informaci o jejím životě a působení.

Dětství

Maria Crocifissa – vlastním jménem Rosa (Růžena) – Curcio se narodila 30. ledna 1877 ve městě Ispica na samém jihu Sicílie jako sedmá z deseti dětí Salvatora Curcio a Concetty Franzo. Její rodina patřila k vyšším společenským kruhům, a tak otec, veden konzervativními způsoby své doby, nejen že neschvaloval dceřinu touhu po intenzivním životě z víry, ale nepovolil jí ani pokračovat ve vzdělání po ukončení šesté třídy základní školy. Pod matčíným vedením se měla věnovat ženským pracím. Rosa, která byla od přírody nadaná, toto ochuzení nesla těžce a sama se vzdělávala

z knih bohatě zásobené rodinné knihovny. Zde se jí také jednoho dne dostal do rukou *Život sv. Terezie od Ježíše*. Tímto způsobem se seznámila s Karmelem. Nadchla se pro jeho spiritualitu a otevřela se „studiu nebeských věcí“.

Těžká cesta

Přestože otec ani většina příbuzných její záměr neschvalovali, přeci jen ve svých třinácti letech získala od něj dovolení vstoupit do karmelitánského třetího řádu. Učinila tento krok a tři roky nato, 15. července 1893, přijala terciářský hábit a jméno Maria Crocifissa. Terciářskou profesi pak složila v roce 1895. Skrze svou úctu k Panně Marii a prostřednictvím pravidelných návštěv karmelitánského kláštera Madonna del Carmine, kde hlouběji poznávala karmelskou spiritualitu, začínala pomalu chápat Boží záměr, který se měl v jejím životě uskutečnit – „přispět k novému rozkvětu Karmelu ve své zemi i v mnoha jiných.“* Představu misionářského Karmelu, který by kontemplativní rozměr života spojoval s duchem apoštolátu, se jí podařilo poprvé realizovat až po smrti jejího otce. Se souhlasem mons. Giovanni Blandiniho kolem sebe shromáždila několik mladých karmelských terciářek, se kterými založila společenství – v domě, který jí k tomuto účelu poskytl její bratři. V roce 1912 se s těmito svými sestrami přestěhovala do Modiky, kde jí bylo svěřeno vedení dívčího ústavu Carmela Polara. Tento ústav měl za svůj úkol přijímat sirotky a pomáhat ohroženým dívkám, aby se staly samostatnými ženami, schopnými uspořádat si vlastní život i dobře se začlenit do společnosti. Maria Crocifissa přitom neustále usilovala o církevní uznání sesterského společenství, které založila. Tím, že odmítla návrh mons. Vizziniho, aby své povolání změnila a aby vstoupila do diecézní kongregace dominikánek, si však cestu k oficiálnímu schválení nového společenství nadlouho uzavřela.

P. Lorenzo van den Eerenbeemt (1886–1977)

Mnoho let pak žila Maria Crocifissa se svými sestrami v nejistotě. Církevní prostředí kolem nich jim nebylo nikterak příznivě nakloněno. S žádostí o pomoc a podporu se vícekrát obrátila i na karmelitánské řeholníky a biskupy. Teprve v roce 1924 se o ní dozvěděl karmelitán P. Vavřinec van den Eerenbeemt, O.Carm., který po otci pocházel z Nizozemí a v Římě působil jako řádový delegát pro misie a jako profesor na mezinárodní karmelitánské koleji sv. Alberta. P. Vavřinec byl nadšený otevřením karmelitánských misí na Jávě v roce 1923 a blížícím se svatořečením nové patronky misí

*Maria Crocifissa
při své terciářské oblačce v roce 1893*

– bosé karmelitky sv. Terezie z Lisieux. Ve svém zanícení právě v té době hledal kongregaci karmelitek, které by byly ochotné vypomáhat na misiích. Oba – on a sestra Maria Crocifissa – se pak setkali v Římě 17. května roku 1925 při příležitosti svatořečení sv. Terezie od Dítěte Ježíše. Následujícího dne společně navštívili příští možné působiště sester – městečko Santa Marinella, ležící na pobřeží severně od Říma. P. Vavřinec to místo znal, protože v létě tam vždy z Říma odjížděl vypomáhat svou kněžskou službou. Zasažena přírodní krásou kraje stejně jako velkou chudobou většiny jeho obyvatel pocítila Maria Crocifissa, že konečně našla pravé místo pro své působení. 3. července 1925 sem se svými sestrami natrvalo přesídlila a již 16. července obdržela dekret, kterým byla její malá komunita oficiálně přidružena k Řádu karmelitek. Spojení sdíleným záměrem pokračovali Maria Crocifissa a P. Vavřinec v budování misionářského Karmelu, připraveného sklonit se i vnější službou konkrétním způsobem k potřebám a utrpení lidí. Hmatatelnými plody jejich spolupráce bylo založení mateřské školy pro děti chudých (1927), otevření krejčovských dílen, vznik různých iniciativ pro výchovu mladých chlapců a dívek, katecheze pro všechny věkové skupiny. To vše provázely tiché skutky milosrdenství, které přispívaly k vytvoření skutečného společenství církve.

Kongregace a misie

Navzdory všem překážkám získala komunita Marie Crocifissy roku 1930 z rukou místního biskupa kardinála Boggianiho diecézní schválení. Tak oficiálně vznikla Kongregace misijních sester karmelitek sv. Terezie od Dítěte Ježíše. P. Vavřinec tehdy na naléhání téhož biskupa odešel z řádu a stal se diecézním knězem, aby se mohl zcela věnovat péči o toto společenství sester. Ačkoli papežské schválení získala kongregace až v roce 1963, byly mezitím otevřeny další její domy na různých místech v Itálii. Roku 1947 mohla matka Maria Crocifissa uskutečnit další sen – vyslala první čtyři sestry na misie do Brazílie. Následovalo otevření jiných misí: 1957 na Maltě, 1968 v Kanadě, 1984 v Tanzanii, 1987 na Filipínách, 1996 v Rumunsku.

Přivádět duše k Bohu

Touha přivádět duše k Bohu byla hlavní hnací silou všech různorodých aktivit matky Marie Crocifissy. Do svého deníku si 12. 3. 1925 napsala: „Můj Otče, Ježíši potřebuje tyto duše, aby se podílely na obnově ubohého lidstva. To mi stále znovu a tisíci novými způsoby opakuje Srdce Ježíšovo v eucharistii. Je to jeden z důležitých úkolů, které svěřil naší nové kongregaci. Proto nás přivedl do tohoto kraje, kde lidé žijí v lhostejnosti, necítí žádnou potřebu Boha a nemyslí na to, že mají duši, která potřebuje spásu.“

*M. Crocifissa a P. Vavřinec
na společné fotografii z roku 1926*

* Tak píše ve svých Vzpomínkách (Ricordi).

Matka Boží jí ukázala jak být matkou všech, kteří se nacházejí v nouzi. Maria Crocifissa vlastním příkladem vedla sestry, aby se učily být vnímavé k potřebám lidí, aby s láskou naslouchaly těm, kteří jinak zůstávají nevyslyšeni, aby v každém trpícím dokázaly vidět tvář Ukřižovaného. Povzbuzovala je, aby se nešetřily v úkolu hledat a osvozovat v každé ubohé a ponížené lidské bytosti důstojnost Božího dítěte.

Posilu hledala u sv. Terezie od Dítěte Ježíše. Stejně jako ona toužila i matka Marie Crocifissa odjet na misie. Bránily jí v tom jak nepříznivé okolnosti na začátku jejího působení, tak špatný zdravotní stav v důsledku onemocnění cukrovkou. Přijala tuto skutečnost s pokorou a stejně jako sv. Terezie nalézala i ona útěchu v tom, že všechny své povinnosti, byť i ty nejmenší, konala s láskou a péčí.

Odkaz

Matka Marie Crocifissa zemřela 4. července 1957 v Santa Marinella. Po jejím odchodu zůstala všem, kdo ji znali, v srdci živá vzpomínka na její svatý život, zvláště v posledních letech, kdy už byla velmi nemocná. Svědkem a pokračovatelem oddanosti, vytrvalosti a lásky, s nimiž sloužila Bohu a bližním, zůstává kongregace, kterou společně s otcem Vavřincem založila a která i dnes pokračuje v jejím díle – přivádět duše k Bohu. P. Vavřinec zůstal duchovním asistentem kongregace i po smrti její zakladatelky. V roce 1969 jej generální převor karmelitánů P. Kilián Healy znovu přijal do řádu. Ducha Karmelu se P. Vavřinec totiž nevzdal nikdy.

12. února 1989 zahájil mons. Diego Bona, biskup diecéze Porto S. Rufina, proces beatifikace matky Marie Crocifissy. Blahořečení se uskutečnilo 13. listopadu 2005. Nyní probíhá proces směřující k jejímu svatořečení.

Z italských pramenů připravila Vladka M. Polišínská.

Alžběta od Nejsvětější Trojice – prorokyně pro dnešní dobu (dokončení)

Kardinál Albert Florent Augustin Decourtray

Smysl pro opravdovou křesťanskou modlitbu

Třetí hlavní myšlenka Alžbětina poselství, jejíž aktuálnost je zřejmá v dnešní době „návratu božství“, náboženského varu a tzv. charismatické obnovy zní: smysl pro opravdovou křesťanskou modlitbu.

Lidé dnes hledají učitele vnitřního života a často věří, že je najdou v nekřesťanských náboženstvích. Ale tady je jedna naše učitelka, učící žít nablízku Bohu, v jeho přítomnosti – Otce, který nás nikdy neopouští. „Trojice, to je naše obydlí, naše 'doma', rodný dům, odkud nemáme nikdy odejít“ (NV 2). Na rozdíl od tolika módních guru nám Alžběta od Nejsvětější Trojice připomíná, že vnitřní ticho není

prázdnota, ale setkání s živým Bohem, který je v nás, který nám zjevuje svůj život lásky a uvádí nás do důvěrného života Tří.

Náš svět, který potřebuje 'doplňk duše', u této ženy mystické víry najde bohatý pramen života. Alžběta vypráví o tom, co prožívá v Bohu a co Bůh prožívá v ní. Proto si přejeme, aby se mnozí křesťané dali do její školy. Její spisy, vždy prosté, konkrétní, upřímné, blízké její zkušenosti, jsou tak prodchnuty smyslem pro Boží přítomnost, že je nemůžeme číst, aniž bychom nebyli hluboce zasaženi a aniž bychom se alespoň krátce nepomodlili. Prohlubují touhu setkat se s tím, který naplnil její život. Otvírají cestu ke skutečné osobní modlitbě.

Poslechněme si ještě její svědectví a rady. O Bohu píše: „Cítím ho tak živě ve své duši, stačí, abych se usebrala, a najdu ho uvnitř, a v tom spočívá celé mé štěstí. Vložil do mého srdce žízeň po nekonečnu a velikou potřebu milovat, kterou může uhasit jen on: a tak jdu k němu, jako dítě ke své matce, aby on naplnil, zaplavil všechno a aby mě vzal a nesl ve svém náručí; zdá se mi, že člověk musí být takto prostý s Bohem!“ (D 169.)

Její modlitba je zcela prodchnuta zkušeností, že v nás přebývá Ježíšův Duch, který se za nás neustále přimlouvá (Řím 8): „Zdá se mi, že moje modlitba je všemohoucí, protože to se nemodlím já, ale můj Kristus ve mně“ (D 105). „Je to tak prosté, božský Adorátor je v nás, takže my máme jeho modlitbu, nabídneme ji, připojme se k ní, modleme se s jeho duší!“ (D 179.) „Duch svatý v tobě tvoří nebe“ (D 239).

Ale toto přesvědčení duchovní dcery Jana od Kříže se zakládá na víře: „Na Karmelu se žije z víry. Jak je vyloučena představivost a city...“ (D 323).

„Žijme s Bohem jako s přítelem,“ píše jedné vdané ženě, „oživujeme svou víru, abychom se s ním spojovali ve všem. (...) Své nebe nosíme v sobě, protože ten, který sytí blažené ve věčném světle, se dává nám ve víře a v tajemství, on je týž. Zdá se mi, že jsem našla své nebe na zemi, protože nebe, to je Bůh, a Bůh je v mé duši. V den, kdy jsem toto pochopila, se ve mně všechno projasnilo a já bych toto tajemství chtěla šeptat všem, které mám ráda, aby se také oni ve všem přidržovali Boha, aby se naplnila ta Ježíšova modlitba: 'Otče, ať jsou jedno' (D 122).

Jádro své modlitby nám Alžběta popisuje jako láskyplné společenství s Nejsvětější Trojicí, která je v nás. Jedné dívce píše: „Modlitba je pozvednutí duše k Bohu skrze všechno, ustanovuje v nás jakýsi druh stálého společenství s Nejsvětější Trojicí úplně prostě tím, že děláme všechno pod jeho pohledem, (...) vstoupíme do svého nejhlubšího nitra, tam, kde přebývá Otec, Syn a Duch svatý...“ (D 252).

Je si vědoma přítomnosti spasitelné Lásky, první, zdarma dané, pozorné, a věrně se nechává milovat: „Cítím tolik lásky ve své duši. (...) On je ve mně, já jsem v něm, nemusím dělat nic než milovat ho a nechat se milovat, a to neustále, skrze každou věc: probouzet se v lásce, hýbat se v lásce, usínat v lásce, mít duši v jeho duši, srdce v jeho srdci, oči v jeho očích, aby mě svým dotekem očistil, vyprostil z mé bíd“ (D 177).

Radí další dívce ve světě, aby si udělala (jako svatá Kateřina Sienská) (mnišskou) celu ve svém srdci a vždy se do ní na několik okamžiků uchýlila k modlitbě: „Postav si jako já malou celu uvnitř své duše, myslí na to, že Pán Bůh tam je, a občas do ní vstup. Když jsi podrážděná, nešťastná, rychle tam uteč a všechno to svěř Pánu.

Kdybys trochu znala modlitbu, už by tě nenudila, mně se zdá, že je to odpočinek, osvěžení: člověk prostě přijde za tím, kterého má rád, drží se ho jako malé dítě v matčině náručí a nechá jednat své srdce. (...) Kdybys věděla, jak tomu on skvěle rozumí“ (D 123).

Vlastní mamince radí Alžběta uvolnit každý den trochu času pro Boha a „modlit se třikrát pět minut:“ „Mysli na to, že jsi s ním, a jedneš s ním jako s bytostí, kterou máš ráda; je to tak prosté, nepotřebuješ k tomu žádné krásné myšlenky, ale vylít si srdce; (...) jestli je pro tebe lepší myslet, že je Pán Bůh u tebe spíše než v tobě, dělej, jak to cítíš, tak abys žila s ním“ (D 273).

Na přání, které Ježíš vyslovil na adresu každého křesťana v předvečer své smrti: „Zůstaňte ve mně“ (Jan 15,4), odpověděla Alžběta celým svým srdcem. Píše: „Zůstaňte ve mně. Tento příkaz nám dává Boží Slovo, vyjadřuje tuto vůli. Zůstaňte ve mně, nejen na několik okamžiků, několik hodin, které pominou, ale zůstaňte... neustále, bez přestání. Zůstaňte ve mně, modlete se ve mně, klaňte se ve mně, milujte ve mně, trpte ve mně, pracujte, jedneš ve mně. Zůstaňte ve mně a tak předstupujte před každého, pronikejte stále dál do této hlubiny“ (NV 2).

Alžběta promlouvá jako ozvěna rad Pána Ježíše a svatého Pavla o stálé modlitbě. Povzbuzuje nás a učí. Sama nechtěla být ničím jiným než „chválou slávy“ Boží – podle slov, jimiž apoštol popisuje naše povolání (Ef 1,12). Ale nezapomeňme se zřeknout sebe, zapomenout sami na sebe, jak to taková láska předpokládá. Není křesťanské modlitby bez toho, že člověk odumře sám sobě, v následování Krista v jeho velkém tajemství. Na konci svého života se Alžběta často nazývá „hostie chvály slávy.“

Z francouzštiny přeložila Alžběta Graubnerová.

O duchovním manželství a dvojím duchovním rození a potomstvu

Sv. Bernard z Clairvaux

Již před delším časem mě zaujal tento text sv. Bernarda (kolem 1090–1153). Připadá mi, že se do tohoto čísla časopisu hodí z několika důvodů. Mělo vyjít v čase adventu a vánoc (ouvej!), ale také – co platí i teď – Bernardova slova k Písni písní (Cant. 85,12-13) jsou vhodným doplněním článku Paula Mentina a navíc: závěrečná Bernardova věta se shoduje s tím, co říká v úryvku komentáře k řeholi Kees Waajiman: naše prožívání daru kontemplace obvykle trvá jen krátce.

A ještě pár slov pro ty, kdo se snad s podobným textem setkávají poprvé: po vzoru Písni písní je tu vztah mezi věřícím člověkem (duší) a Kristem obrazně přirovnáván k manželství. Výraz „Slovo“ tu vždy označuje Krista, vtělené Boží Slovo, Milovaného. A pro ty nejpečlivější: místa z Písma svatého, která sv. Bernard cituje, nebo na ně činí narážku:

Flp 1,21; Přísl 31,11; Flp 3,8; Sk 9,15; Gal 4,19.

Když tedy vidíš duši,
která všechno opustila, aby vši svou touhou přilnula ke Slovu,
aby žila pro Slovo, Slovem se nechala vést
a od Slova vždy počala, co Slovu porodí,
duši, která může říci: „*Můj život je Kristus a smrt je mi zisk,*“
pak ji můžeš považovat za nevěstu, provdanou Slovu.

Platí o ní: „*Srdce jejího muže na ni spoléhá;*
on ví, že je věrná,
že kromě něj si necení ničeho,
že vše považuje za bezcenný brak, aby získala jeho.
Za takového uznal Pán Pavla, o němž řekl: „*On je mi vyvolenou nádobou.*“
A Pavlova duše opravdu byla laskavou matkou, věrnou jejímu muži,
jak ukazují jeho slova: „*Moje děti, znovu vás bolestně rodím,*
dokud nenabudete podoby Kristovy.“

A přece: všimni si, že v duchovním manželství jsou dva způsoby rození,
a proto také rozdílné (i když ne navzájem si odporující) potomstvo:
(tyto) svaté matky „rodí“ duše, když pomáhají k víře druhým,
nebo zase (rodí) duchovní poznání, když (v modlitbě) rozjímají.

Když rodí tím druhým způsobem,
octne se duše někdy mimo sebe a odloučí se daleko od tělesných smyslů,
takže když pocituje Slovo, necítí už sama sebe.
To se děje, když člověk, přiváben nevýslovnou sladkostí Slova,
takřka se sobě odcizí, nebo lépe: je vytržen ze sebe sama a sám sobě zmizí,
aby vnímal Slovo.

Člověk se tu tedy nasazuje odlišným způsobem – podle toho
jestli pro Slovo přináší ovoce
nebo jestli Slovo požívá:
v prvním případě jej (totiž) vede neklid působený potřebami bližních,
v tom druhém jej přitahuje něha Slova.
Jako matka se těší ze svých potomků
a jako nevěsta se těší – ještě více – z (ženichových) objetí.
Milé a drahé jsou mu jeho děti, znamení jeho lásky,
ale ještě více jej obcerstvují polibky.
Je dobré zachránit mnohé,
a přece
vyjít ze sebe a prodlévat u Slova dává víc potěšení.
Ale kdy se to děje a jak dlouho?
Je to sladké vzájemné sblížení,
ale trvá jen krátký okamžik a je to vzácná zkušenost.

Podle překladu Elisabeth Hense z němčiny přeložil P. Gorazd, O.Carm.

Poznámky ke karmelitánské řeholi (10. část)

(Podle P. Keese Waaijmana, O.Carm.)

4. prvek: uchování kontemplace (kapitoly 20 – 21)

Mohly by nás napadnout otázky: O čem ještě zbývá mluvit poté, co byla řeč o kontemplaci? To, že nás prostoupí Boží slovo, je přece vrchol. Neměla být o práci a o mlčení řeč již dříve, ne až po výkladu o obléknutí Božími vlastnostmi? Jak spolu práce a mlčení souvisejí? A proč jim Albert věnuje tolik pozornosti?... (V tradici zsvěceného života opravdu nebyla napsána jiná řehole, která by mluvila tak obsáhle o tichu.)

V řeholi se totiž odráží zkušenost, že díky naší nestálosti a povrchnosti je kontemplace vždy něčím křehkým a trvá krátce. Boží láska je sice neúnavná, věčná a nevyčerpatelná. Ale my jsme přelétaví. Proto po zmínce o kontemplaci vyvstane vždy otázka: Jak ale tento poklad *uchovávat*?

Různí autoři dávají různou odpověď. *Kassian* spoléhá na bázeň Boží, která se bojí ne trestu (to je bázeň začátečníků), ale bojí se jakkoli v sobě utlumit oheň Boží lásky. *Kniha o založení prvních mnichů* zase nabádá k naprosté pokorě a k veliké touze, provázené úpěnlivou prosebnou modlitbou (za pokračování kontemplace). Albertova řehole dává svou vlastní odpověď: pracovat v eschatologickém tichu, tj. bez naděje upnuté na pozemský čas, naopak směřující nad vlastní horizont. Kapitoly 20 a 21 o práci a o mlčení přitom patří k sobě, Albert je spojuje i literárně.

Práce (kap. 20)

Stylisticky je tato kapitola příbuzná s předchozí: i zde nacházíme (v latinském textu) gerundivum (v předchozí stálo šestkrát), i zde jsou klíčovými výrazy slova, označující činnost (dělat, práce). A stejně jako Boží výzbroj, tak i práce je zaměřena k tomu, aby ďábel nemohl škodit *duši*. Avšak po stránce obsahové jsou rozdíly mezi oběma kapitolami mnohem větší:

- 1) „*Dělat nějakou práci*“ (doslova: něco práce) není na téže rovině jako vlastnosti Boží nebo ctnosti. Práci si „neoblékáme“, jako se musíme „odít“ např. čistotou.
- 2) Pokyn o práci navazuje spíše na zůstávání v cele, meditaci Písma atd. To vše jsou určitá zaměstnání. Práce by tedy patřila spíše k „tělesným cvičením“. Tomu odpovídají i připojené časové údaje: stále, ve dne v noci.
- 3) Ve srovnání s kapitolou o Boží zbroji je tato kapitola rozvláčná a užívá nabádacího tónu.

Nějakou práci

Pouštní otcové viděli v práci prvek, který doprovází, rytmitizuje a podporuje život modlitby. Jaký postoj zaujímala k práci nová duchovní hnutí v 11. a 12. století není zcela jasné. Např. poustevníci a první františkáni dávali přednost práci vlastních

rukou a žebřali jen tehdy, když to bylo nezbytně nutné. Teprve později se pro ně z žebřání stala *práce*.

Mikuláš Gallus, který ještě žil na hoře Karmel, rozuměl pod pojmem práce duchovní činnost (četbu, meditaci, modlitbu) i tělesnou práci (opisování kodexů, práci na poli). Po r. 1247 se důraz přesunul na práci apoštolátní. Stejně jako ostatní mendikanti žili karmelitáni od té doby z hlásání evangelia, což bylo nahlíženo jako práce. Otázkou je, jak máme pojmu *práce* rozumět původně – v kontextu řehole.

My dnes máme sklon výraz „něco práce“ chápat ve smyslu: trochu, ne příliš, nepracovat pořád. Ale pohlédneme-li na příklad sv. Pavla, který píše: „*lopotili jsme se u vás ve dne v noci*“, ukazuje se takový výklad nesprávným. A řehole mluví o tom, že máme být shledáni „*vždy*“ zaměstnáni.

Jiný výklad by byl: dělat cosi, cokoliv – rutinně, bezmyšlenkovitě. Ale řehole říká, že nás práce má učinit „zaměstnané“ (*occupatos*), tedy má nás zaujmout. A právě toto má zadržet Pokušitele přede dveřmi!

Pracovat znamená zaměstnávat se něčím pozorně a soustředěně. Ať už se jedná o obdělávání půdy, zhotovování nástrojů, stavební práce, opisování kodexů, studium svatých textů nebo o apoštolát, jde vždycky o práci, která vyžaduje soustředěnost. Není to totéž jako ono „*cokoliv máte konat*“ ze závěru kapitoly o Boží zbroji. Pod to patří i řada jiných činností: volit převora, poslouchat, přijímat hosty, modlit se, scházet se k eucharistii atd. „Něco práce“ je v rámci toho specifická podmnožina činností, které vyžadují soustředěnost a jimiž se zaměstnává každý z bratří (srov. kap. 10). Jsem proto přesvědčen, že slovíčko „něco“ nemá na výraz „práce“ nic zeslabit, ale naopak chce vyzdvihnout: máme dělat něco, co je skutečně *práce*, co si zaslouží takové pojmenování. (Český překlad: „*Dělejte nějakou práci*“, je pro takový význam velmi příhodný.)

Pod slovem *něco* lze rozumět i: něco ze společného díla, část práce komunity. V kapitole 12 byla řeč o společenství majetku. Tedy jistě i potřebné práce byly záležitostí všech. Je důležité, že každý přijímá svůj díl práce. Práce je totiž spojena s řádem stvoření (Gen 3,17-19) a také nás do toho řádu může včlenit, soustředit nás z naší rozptýlenosti do středu – pravdy o nás samých.

Být vždy zaměstnán

Jaký duchovní význam má to, že děláme nějakou práci? Řehole vyjadřuje jeden důvod dvojí výpovědí. Pozitivně: „*aby vás ďábel našel vždy zaměstnané*“, a negativně: „*aby si (ďábel) nemohl z vaší nečinnosti najít přístup k vaší duši*.“ Kontrastní

paralela je tu přitom dokonalá: *práce x nečinnost; duše x d'ábel; vždy x žádný přístup*. Cíl je tedy jasný: bezpodmínečně držet ďábla přede dveřmi duše.

Duchovní funkcí práce je soustředit ducha. Podobně jako setrvávání v cele. Obojí napomáhá skrze samotou dospět k jednotě v sobě; v tichu se usebrat; duchovně se „nepotulovat“, netěkat; přiblížit se důvěrně „vnitřnímu člověku“ v nás. Cela a práce tedy plní stejnou funkci, ukazují cestu do nitra.

Příklad svatého Pavla

Duchovní význam práce však sahá dále než jen k zahánění moci Zla. Albert v této dost rozsáhlé kapitole dává za příklad svatého Pavla – jak Pavlovo vyučování („*když jsme byli u vás, napomínali jsme vás*“), tak jeho životní praxi („*abychom vám dali sami sebe za vzor, který byste mohli napodobovat*“). Nejprve vyzvedá vůbec oprávněnost Pavlovy autority. Mohli bychom se snad ptát: V jakém vztahu je následování Pavlova příkladu vzhledem k následování Krista? Pavlovo nabádání, abychom pracovali, převzaté z druhého listu Soluňanům (2 Sol 3,8-12), je Alberto-vými úvodními slovy zasazeno mezi svůj – mohli bychom říci – pramen a cíl života křesťana. Pramenem je *Kristus*, o Pavlovi se připomíná: „*jeho ústy promlouval Kristus*“. A cíl: proud zvěstování evangelia z tohoto pramene má zaplavit všechny národy. Pavel je toho nástrojem: „*on byl od Boha ustanoven a dán národům jako kazatel a učitel víry a pravdy*“. Proto: „*Jestliže se ho budete držet, nemůžete zbloudit*.“ Nabádavý tón je dán především zdvojnásobením (učitel a příklad, ustanoven a dán, kazatel a učitel, víry a pravdy).

Proč je tu Pavel dáván za vzor tak důrazně? Pro to, jak práci pojímá. V Písmě je práce nahlížena různě (jako trest – v Gen 3, nebo marnost – u Kazatele, či podíl na Božím stvořitelším díle – v Ž 104, aj.). Pavel vidí práci v perspektivě příchodu Mesiáše. U Pavla je všechno, také práce, zaměřeno ke konci (časů). To neznamená přestat pracovat, ale pracovat jinak. A toto Albert od Pavla do řehole přebírá. Veškerá práce má být zaměřena eschatologicky.

Nejprve jde o Pavlův příklad. Pavlova slova: „*Pracovali a lopotili jsme se u vás ve dne v noci, abychom nikomu z vás nebyli na obtíž*“, neznamenají, že by Pavel své řemeslo, kterým si vydělával na obživu (aby nežil z darů Soluňanů), vykonával jako jedinou činnost. Věnoval se přece na prvním místě hlásání evangelia a až poté, ve zbývajícím čase, „*dnem i nocí*“ takto pracoval. Stejně tak v řeholi jde o zbývajcí čas: poté, co byly vykonány všechny nutné věci. Jako Pavel se také karmelitáni věnují zvěstování evangelia i práci. I oni musí unést napětí mezi činnostmi, které patří k jejich povolání (setrvávání v cele, četba Pisma, modlitba), a prací, kterou si zajišťují obživu. Dále je zmíněno Pavlovo učení. Albertův naléhavý tón, kterého jsme si všimli, pramení jistě i z Pavlova „*napomínali jsme vás*“. Oč Pavlovi šlo? Někteří soluňští křesťané z toho, že žijeme v posledních časech (očekáváme opětý příchod Páně a konec tohoto věku) vyvodili ten důsledek, že nepracovali („*...slyšeli jsme totiž, že někteří z vás nepracují...*“). Tím však nejsou věrni tomu, co jim odkázal Pavel, a porušují řád, uložený pro život na této zemi Stvořitelem: „*V potu tváře budeš jíst chléb*“ (Gen 3,19). Práce a obživa totiž v tomto řádu patří k sobě. Tak i Pavlovo učení je shrnuto do věty: „*Kdo nechce pracovat, ať nejí*“ (2 Sol 3,10). Správné očekávání konce časů neznamená

nechat vši práce, ale pracovat jinak – s výhledem k Pánovu příchodu. Tím má práce v sobě prorocký rozměr. León Blum v zajetí v nacistickém táboře napsal: „*Pracujeme v přítomnosti, ale ne pro přítomnost*.“ Pravá vydanost vydává sebe sama v (nesnadné!) důvěře v časy, které jsou za hranicí našich časů. Moje práce je částí většího celku, který nyní nedokáži svým pohledem obsáhnout. Pracuji: tím vycházím ze sebe a nenárokuji si, že výsledek práce je tu hned a celý. Skutečné tvoření přesahuje mimo rámec své vlastní doby. Znamená práci pro svět, který přichází, znamená projít „*kolem*“ vlastní doby, „*kolem*“ sebe sama někam ještě dál. A je v něm ukryta touha po Božím zjevení se (po epifanii). Proto nás řehole tolik nabádá držet se svatého Pavla: aby naše práce měla tento eschatologický a prorocký ráz.

Práce jako cesta

Jde tedy o víc, než navenek udělat kus práce. Při práci se něco odehrává v nás, práce je *cesta*. Proto připojuje Innocencova úprava řehole k této kapitole závěrečnou větu: „*Toto je svatá a dobrá cesta: tou jděte!*“ Tím se řehole odvolává na tradici prorockých knih Pisma, skrze niž Pavlovo (a Alberto-vo) eschatologicko-prorocké pojetí práce vnímáme v ještě hlubším smyslu. Jde především o tři místa Pisma:

1) *Iz 30* – V této kapitole Hospodin obžalovává Izrael, že si chodí po svých vlastních cestách: „*Uskutečňujete záměry, ale ne moje*.“ Tím se Izrael uzavírá pravé moudrosti a poznání, opravdovému prorockví, ničí sám sebe. Jediné, co může pomoci, je obrátit se k Hospodinu. Ale přesto, že Boží lid takto jedná, Bůh se slituje a svému lidu ukáže: „*Toto je cesta, jděte po ní*“ (Iz 30,21). I pro nás při vši práci je důležité, zda se neuzavíráme do svých vlastních plánů a tím neničíme sami sebe, ale zda jsme ochotni přijmout vedení Boží.

2) *Iz 35* – „*Bude tam stezka a cesta, bude se nazývat cestou svatou*“ (Iz 35,8). Zde prorok mluví o šťastném a radostném návratu z vyhnanství. Vyhnanci se nemusejí bát, bez námahy přežijí putování přes poušť. Ta tehdy rozkvetne a rozveselí se, povede přes ni zpevněná a vyzdobená cesta, jakou znali jako přístupovou cestu ke svatyni. Tam odtud ta cesta vychází a tam je spolehlivě doveďe. Ještě víc než v předchozí citaci je tu zřejmé: to vše je dílo Boží. „*Bůh sám přijde a spasí vás*“ (35,4). To on zbudoval cestu, úkolem Izraelitů je jen po ní jít.

Tak i naše pracování je jen dílčí účast na díle, které vychází od Svatého a které koná sám On.

3) Třetí zdroj z Pisma nelze vymezit jedinou citací. V mudroslovných textech Starého zákona se vícekrát zmiňuje *dobrá cesta*. Dobrá cesta vede k životu, kdežto cesta zlá do záhuby (Přisl 2; Přisl 16; aj.). V řeholi tak vzniká zajímavé napětí, protože mudroslovné knihy Pisma pojmají moudrost jen v rozsahu pozemského života. Prorocko-eschatologická touha po konci, nad horizont zakusitelné přítomnosti, je jim cizí. Ale spojením Izaiášových textů s mudroslovnými se dospěje k pavlovské spiritualitě, jen s opačným pořadím: v tichu pracovat a uchovávat si výhled k tomu, který přichází... To je *dobrá cesta* – cesta k životu.

Dělat nějakou práci je duchovní cesta, která co do podstaty vychází od Boha, a my po ní jdeme. Viděno z naší perspektivy je to cesta postrádající na významu, protože je nám odepřen výhled na konec (to se netýká jen tělesné práce!). Zůstávají nám jen tichá naděje, trpělivost, ponoření se do skrytosti. Nevnímáme význam své práce karmelitán touží po Přicházejícím. Dělat nějakou práci znamená vejít do noci „bez jiného světla a bez jiného vůdce, než toho, které hoří v srdci.“* Zatím je veškeré naše poznání – *dělání nějaké práce* – kusé, ale pak budeme poznání tak, jak jsme. Dělat nějakou práci znamená: jít *cestou*, která vede do něčeho jiného (než jsou naše plány). Tato cesta je *svatá*, protože nám ji poskytuje ten, který je Jiný. Tato cesta je *dobrá*, protože vede do života.

Dělat nějakou práci se kryje se strukturou celé karmelitánské řehole:

1) „*Něco práce*“ patří – stejně jako cela, Písmo, kaple atd. – k základnímu vybavení (o němž pojednávají kapitoly 4–9). Je v tom zahrnuto několikéré hledisko: a) komunitní: protože v cenobitské komunitě zjednáva *něco práce* přístup k práci společenství; b) osobní: nakolik je *něco práce* přiděleno každému jednotlivci; c) místní: nakolik práce působí hmotné uspořádání místa (v cele nebo ve společné pracovně).

2) *Konat* práci je základní cvičení (jako je jím zůstávání v cele, četba Pisma atd., o tom v kapitolách 10 – 11). Pracovním cílem je vytvořit kolem duše pevnou strukturu, jejíž pomocí se duše stane schopnou přijímat Slovo.

3) Tím je duše *zaměstnána*. Dábel tak k ní nemá přístup. (To je jako obléknutí Božími vlastnostmi, o kterém píší kapitoly 18–19.) Řečeno pozitivně: práce je pozvání, aby Bůh přišel do duše a učinil si v ní trvalý příbytek.

4) Uchovávaní kontemplace v nitru natrvalo: tím, že se duše řídí podle *učení* a *příkladu* svatého Pavla, vychází sama ze sebe a zaměřuje se ke konci, k cíli. Může přijímat Boží vlastnosti, nechat se zaplavit Božím Slovem. Trvale, v eschatologickém rozměru. Vlétající se Boží Slovo se *děláním nějaké práce* stává pro člověka cestou.

*Podle poznámek sestry Petry od Zmrtvýchvstalého, OCD, zpracoval P. Gorazd, O.Carm.
Ilustrativní foto Dominik Bouma.*

V Panně Marii máme mateřské zázemí

P. Gorazd Cetkovský, O.Carm.

Kladný ohlas vás čtenářů na přepis nahrávky dvou promluv z červenové pouti v Kostelním Vydří, otištěný v minulém čísle časopisu, mne podnítil k podobnému zpřístupnění ještě třetí promluvy. Ta zazněla úplně při poslední mši svaté (je to na ní trochu poznat, proto to zmiňuji).

* Srov. Sv. Jan od Kříže, Temná noc, 3. sloka.

Bratři a sestry,

vysvětlím nejdřív, proč jsme při této bohoslužbě četli tak neobvyklé starozákonní čtení (Ex 2,1-10). Počátek Mojžíšova života, jak je vylíčen ve druhé knize Mojžíšově, má asi zvěstovat především podivuhodné Boží řízení: ani faraonova nenávisť a krutost vůči Izraelitům nemohla zabránit tomu, že Bůh se stará o svůj lid. A dokonce tu prosvítá i odstín ironie: když farao chce, aby ve vodách Nilu zahynuli všichni hebrejští chlapi, je přímo z vod Nilu jeden z nich zachráněn a dokonce bude vychováván přímo ve faraonově domě. Mohli bychom říci, že bude málem faraonovým vnukem. Určitě byl pak „synem faraonovy dcery“ – tedy adoptivním synem. Já na tom úryvku ovšem chci vyzdvihnout dvojí podrobnost, kterou jste v něm mohli postřehnout. Chceme spolu rozjímat o mateřství Panny Marie. Božím řízením nakonec chlapeček Mojžíš vlastně vyrůstal u své matky. Díky starší sestře, která stála na břehu Nilu a v té pravé chvíli řekla faraonově dceři: „Já ti seženu ženu, která ti bude dítě kojít a která se ti o ně bude starat,“ chlapec vyrůstal normálně u své maminky. A teprve když byl trochu větší, tak ho jeho rodná matka předala faraonově dceři a ta jej vychovávala jako svého syna. A to znamenalo, že se Mojžíšovi dostalo toho nejvyššího vzdělání, které v té zemi bylo tehdy možné, že byl výborně zabezpečen hmotně atd. A tak vlastně poznáváme Mojžíše jako muže, který byl při svém lidském zrání obdarován dvojím mateřským vlivem, který on do sebe mohl pojmout. Byl v mimořádné míře zahrnut mateřskou péčí.

Toto jsem pro nás zvolil jako východisko naší úvahy. My sem do Kostelního Vydří přicházíme na poutní místo Panny Marie Karmelské, slavíme mše svaté, modlíme se – a všechny ty mešní modlitby se o Panně Marii zmiňují. A často ji vnímáme právě jako Matku. Nejenom Matku Krista, ale také matku nás věřících, nás Ježíšových učedníků. Aby nám tento přístup k Panně Marii jako Matce nezevšedněl, proto k němu chci nyní zaměřit naše myšlenky.

Můžeme si nejdřív uvědomit, jak tomu bývá na rovině lidské, v přirozených lidských vztazích. Jaké to je, když dětem chybí maminka, když jim chybí mateřský nebo i otcovský vliv? Když rodina nějak „nefunguje“? Profesor Matějček, hodně známý svými knihami a úvahami o rodině a o výchově dětí, říká, že v poslední době se ohledně rodiny mnohé změnilo. Na rozdíl od doby našich předků – a vy starší si to budete dobře pamatovat a můžete si to jasně uvědomit – rodina ztratila některé své funkce. Jednou z nich je třeba funkce „výrobní“. Dříve rodina bývala i – nešikovně řečeno – výrobní jednotkou, kde všichni společně pracovali (na poli, v dílně), aby bylo z čeho žít. Také byla rodina dříve – v nejstarší době – vlastně jedinou institucí vzdělávací: v ní se člověk dozvídal o životě a o tom, jak se k životu postavit. Krom toho měla rodina funkci obrannou a také – můžeme říci – „pojišťovací“. A tu má jistě i dodnes – tam kde širší rodina při sobě drží. Takže když někoho potká neštěstí, celá rodina se mobilizuje a snaží se mu pomoci.

Tyto funkce rodiny dnes jakoby značně ustoupily do pozadí a vystupují zcela zřetelně dvě.

Za prvé: rodina má člověku poskytnout spolehlivé citové zázemí. A to každému v ní. Nejen dětem, ale každému, kdo tu rodinu vytváří. Domácí jistotu, vzájemnou

důvěru, zázemí, ve kterém jeden na druhého neútočí, jeden druhému důvěřuje, jeden s druhým má snahu se smířit. To je pro každého z nás hodně důležité.

A pak má rodina ještě jednu funkci, která se týká právě dětí: rodina je má připravit pro život v širší společnosti. Aby dítě, které v rodině přichází na svět, získalo v ní postupně způsobilost žít později mimo tuto rodinu a založit svou rodinu vlastní.

Jistě to máte odpozorováno ve svém okolí (a odborníci by o tom opět dokázali mluvit zasvěceně a asi by nám i na příkladech ze své praxe barvitě vyličili), jak to dopadá, když rodina tyto svoje funkce z nějakého důvodu neplní. Jak potom může být člověk bytostně vykořeněný a jak si to nese s sebou po celý svůj život. Pro nás pro všechny je velmi důležité, že můžeme žít v prostředí rodiny, že se nám dostává mateřského a otcovského vlivu.

A já, bratři a sestry, o tom mluvím tak obšírně proto, protože jsem přesvědčený, že v duchovní oblasti je to – jak říkáme hovorově – „totéž v bleď modrém“. I v duchovní oblasti je pro nás velmi důležité mít takové zázemí a my to vyjadřujeme už tím, že nazýváme Boha *otcem*, že Panně Marii dáváme titul *Matka*. Z toho, že slova „otec“ a „matka“ používáme, je samo o sobě zřejmé, že vliv Boží, potažmo pak Panny Marie a svatých, na náš život vnímáme vlastně podobně jako vliv rodičů.*

A Bůh se nespokojil s tím, že je naším otcem, že je naším stvořitelem, ale poslal svého Syna, který se stal člověkem jako my, aby byl Bůh pro nás úplně viditelným a přímo hmatatelným. Abychom na Pánu Ježíši mohli *vidět*, jak velká je Boží láska k nám, Boží zájem o nás. A když se tento Boží Syn, „narozený z ženy“ (Gal 4, 4), pro nás obětoval na kříži, jak jsme slyšeli v evangeliu (Jan 19,25-27), v této chvíli on tu ženu, ze které přijal náš lidský život, nám dal za matku. A v Janovi říká každému věřícímu, každému svému učedníkovi: „To je tvá matka...“ Tedy: Drž se jí. To je tvá matka. – A Marii říká: „To je tvůj syn,“ nebo – když to rozšíříme: „To je tvoje dcera.“

Tedy to, že my Pannu Marii nazýváme matkou – a tady na tomto poutním místě ji takto uctíváme tři sta let – to není nějaká naše svévole, ale můžeme se odvolat na to, že Ježíš sám *záměrně* nám Marii dal, aby ona pro nás byla tím *mateřským* zázemím, aby nám byla matkou. Tak jako máme svou maminku, která nám dala život. Tak jako máme svého pozemského otce a v Bohu máme svého „nebeského otce“. Podobně si Ježíš přeje, aby Maria vstoupila do našeho života a byla v něm přítomná. A on při tom sám používá to slovo „matka“. Tedy takto je nám Panna Maria *dána*. Ježíš to nemusel udělat, ale *záměrně* nám takto Pannu Marii za matku dal – abychom toho mateřství a mateřského zázemí zakusili ještě víc...

A já teď – abych zůstal co možná stručný – tyto myšlenky prudčeji vyhroťm: my jsme na tomto poutním místě jako ti, kdo vzývají Boha jako svého nebeského otce, a kdo nazývají Marii svou matkou. Věříme, že tady prožíváme *setkání* s nimi: že Bůh je tady a že je tady jaksi „blíže“ než jinde, zvlášť skrze naši společnou modlitbu. A věříme, že toto společenství modlitby je také společenstvím a setkáním s Marií a to že má v sobě zvláštní sílu... Ale my odtud odejdeme. Za hodinu nebo za několik hodin budete zase

* V celé promluvě poukazují na to, že my lidé vztah k Bohu a k Panně Marii prožíváme obdobně jako vztahy k rodičům. Doufám, že si to nikdo nevyloží tak, že Pannu Marii tu stavím na stejnou úroveň s Bohem.

doma. Zítra mnozí z nás půjdou do práce. Přijdeme mezi sousedy, mezi lidmi, kteří v Boha nevěří nebo se k němu nehlásí a k Panně Marii se podobně nehlásí.

A myšlenka, kterou nám tu, bratři a sestry, chci předložit, zní: my jsme těmi, kteří ve svém životě zakoušejí *víc* otcovství, *víc* otcovské péče, a *víc mateřské péče* než lidé kolem nás. Nám se – teď tady při eucharistii, ale i různými jinými způsoby, když se modlíme k Bohu nebo k Panně Marii – dostává *víc* otcovského a mateřského zázemí, než mají ti druzí lidé kolem nás. Když to řeknu hodně ostře, mohu nám položit otázku: „Je toto na našem životě vidět, nebo bude to na našem životě vidět?“ Jak jsem to neobratně nastínil, odborníci říkají, že na dětech se velmi pozná, jestli to dítě, které máme před sebou, má maminku a tatínka, čili jestli má prostředí, ve kterém si může být jistě samo sebou i při svých slabínách a chybách, a nebo jestli takové prostředí nemá. Na dítěti se to pozná, jestli se s maminkou setkává, jestli ona se mu věnuje, a nebo jestli to dítě vyrůstá samo jako kůl v plotě! A my jsme těmi, kteří – i teď na tomto místě – se se svou maminkou Marií setkávají, kteří se k ní obracejí a přednášejí jí své záležitosti a prosby. (A právě tak to mohu stále vztahovat i na náš vztah k Bohu jako nebeskému otci, vztah, který se tu odehrává skrze Krista v tajemství eucharistie.)

Tedy my jsme tu shromážděni jako lidé, kterým se dostává velkého zázemí. A je dobře, abychom si to připomínali a jaksi se do toho „ponořili“. Když jsem se nad tím takto zamýšlel, uvědomil jsem si: to je zajímavé, na první pohled se zdá, že je tomu spíš naopak. Mnohdy je to v rodinách totiž tak, že ta věřící část rodiny jsou ti starší. A tedy: vypadá to tak, že těmi, kteří v sobě mají „víc života“, víc životní síly, jsou ti mladší. Že my jsme v rodině ti pomalejší a váhavější, kdežto „plní života“ jsou ti druzí. Taky to někdy komplikuje ta skutečnost, že my jako ti starší podléháme pokušením k různému staromilectví a vzpomínáme na to, jak to bývalo dřív, kdežto ti druzí, kteří jsou mladší a kteří se k Pánu Bohu moc nehlásí, ti zase naopak mají daleko silnější vztah k přítomnosti. A říkají nám: „Teď je třeba žít!“ A: „Dnes se to dělá tak a tak..., tohoto já se budu držet!...“ A nebo – co je ještě vážnější – oni na nás mnohdy pohlížejí tak, že my jsme svou vírou vlastně omezení. My totiž spoustu věcí nemůžeme, protože to máme zakázané, a zase jiné věci musíme, protože to máme přikázané. A tak nesmíme dělat to nebo ono, protože je to proti některému přikázání desatera, a musíme se modlit a musíme chodit do kostela... A jim to připadá jako ochuzující nesvoboda. Ta skutečná „plnost života“ že je ještě někde jinde, než v tom co děláme my... – Tak to může vypadat v pohledu nevěřících lidí. Ale, bratři a sestry, já vám dnes chci zdůraznit: jestliže my se zde na tomto poutním místě setkáváme s Pannou Marií a modlíme se tu k našemu nebeskému Otci, pak to má v našem životě působit tak, že jsme lidmi, kteří jsou *plní života*! Plní života. Jinak než když je plný života mladý člověk nebo dítě v naší rodině – prostě někdo, kdo sice životem „srší“, ale je to daleko povrchnější... Rád bych vám všem tímto zamyšlením pomohl, abychom se dobrali toho hlubokého vnitřního života, který je nám tady vléván, a abychom se ho hluboce „nadechli“. Abychom ho do sebe načerpali. Věřím tomu, že když se Bohu nyní skutečně odevzdáme, když se zahledíme na Pannu Marii i na to, jak ona žila svůj život (včetně té situace, kdy stála pod křížem), když Panně Marii svěříme to vše čím žijeme, když tedy takto prožijeme

tyto požehnané chvíle na tomto poutním místě, tak že opravdu odtud odejdeme jako ti, kdo jsou ve svém nitru *naplněni životem*.

A toto naplnění životem že bude vytlačovat z našeho srdce jakoukoliv lenost, jakýkoliv nezáměr o druhé lidi nebo o dění kolem nás. Jestliže se tady setkáváme se svou nebeskou Matkou, jestliže se modlíme k Bohu jako k Otci, budeme lidmi, kteří nejsou pasivní, ale jsou aktivní. Budeme lidmi, kteří nejsou něčím zakřiknutí, ničím „otrávení“ a s něčím nesmířením, vždyť Bůh nám svou péčí o nás – i skrze Pannu Marii – dává dostatek síly, abychom různé překážky překročili, abychom se nad různé smutky povznesli. Jestliže tady prožijeme *setkání s Pannou Marií jako s matkou*, tak nemůžeme přece z tohoto místa odejít jako lidé, kteří jsou chladní, zavření do svého světa, sobečtí, lidé, kteří jen druhým vytýkají, že nechodí ke zpovědi, a přitom se nestarají o to, čím ti druzí opravdu žijí! Čím se trápí, jaktože jsou mladí a chodí tak smutní! Nebudeme lidmi nekriticky otročícími nekroceným osobním zlozvykům či rozšířeným nešvarům prostředí kolem nás, ale budeme lidmi hodně svobodnými! Jestliže prožijeme na tomto místě setkání s Marií jako s Matkou, tak z toho místa musíme odejít vnitřně bohatí. Jako dítě, které bylo s maminkou... Nemusí to být na rovině pocitů, ale na rovině víry. My opravdu jsme lidé, kteří jsou vnitřně bohatí. I když zachováváme desatero, i když se modlíme a dáváme tak svůj čas věcem, na které ti druzí si čas neudělají, my odcházíme z tohoto místa jako lidé vnitřně bohatí! A to bohatství je na jiné rovině, to se nedá porovnávat s tím, kolik kdo máme peněz a kolik kdo máme volného času a jak jsme kdo zdraví...

Když na závěr tyto myšlenky shrnu: je rozdíl a pozná se to, jestli děti mají maminku a jestli ta maminka se o ně stará, a nebo jestli tomu tak není. Je rozdíl, jestli děti mají zázemí, a nebo ho nemají. A stejně: jestliže my přicházíme na toto místo, nazýváme Marii Matkou, jestliže vzýváme Boha jako Otce, jestliže tvrdíme, že toto je pro nás důležité, že tady nacházíme zázemí, je-li tomu všemu tak, pak se to vlévá do našeho života a vstupuje to do nás... Když to opět vyhroťm: takže by se vlastně mohlo docela dobře stát, že dědeček, který se vrátí z pouti, v sobě má víc života, než jeho patnáctiletý vnuk. Takže se může stát, že člověk středního věku, který odevzdá svoje starosti Bohu, pomodlí se, svěřím mu celou svou rodinu, všechny starosti, které o ni má, a vrátí se domů, že v sobě má větší životní jiskru, než mladý člověk, který je zdravý jako sosna, peníze má, kamarády má... – a ještě tomu něco chybí! To hlubší, co nám dává Maria jako matka, to nejhlubší, co nám dává Bůh jako Otec. Kéž tedy odcházíme z tohoto místa takto vnitřně naplnění a ujištění, že jsme dětmi, které mají velké, velké zázemí. Nehledě k tomu, že se sem – dá Bůh – budeme vracet... Amen.

KARMEL – časopis pro duchovní život

Vydává Českomoravská generální delegatura řádu karmelitánů v Kostelním Vydří.

Odpovědný redaktor P. Gorazd Cetkovský O.Carm.

ISSN – KARMEL 1210 – 499X

Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou s. p., ředitelstvím odštěpného závodu

Jižní Čechy v Českých Budějovicích, j. zn.: P – 1911 / 97 ze dne 9. dubna 1997.

Evidenční číslo: MK ČR E 13791.